

Dokumentation

seminarium 24 maj rovdjur-tamdjur

Den 24 maj hölls ett seminarium med tema rovdjur-tamdjur.

Deltog gjorde tamdjursägare, intresseorganisationer och länsstyrelsen Gävleborg.

Dagen syftade till att ge en återblick och uppföljning från föregående seminarier med samma tema samt att presentera aktuella nyheter.

Rovdjurscentret inledde med en tillbakablick om vad som diskuterats under de föregående seminarierna, samt vad som hunnit utvecklas under de senaste fem åren.

Gudrun Haglund- Eriksson/Fåravelsförbundet berättade om de utbildningar i tamdjurshållning som de varit med och arrangerat för länsstyrelsens tjänstemän och redogjorde för dess innehåll och effekt. Utbildning syfte var att öka länsstyrelsens inblick och kunskap om tamdjurshållningens alla olika "parametrar" och tamdjursägarnas (olika) förutsättningar, vilket i sin tur hade som mål att underlätta och förbättra dialogen med länsstyrelsen. Gudrun anser att utbildningarna har haft stor effekt och att de numera har en god dialog och kontakt med länsstyrelsens tjänstemän. Utbildningar har genomförts i Örebro, Södermanland, Östergötland och hela södra förvaltningsområdet. Hon rekommenderar andra län att göra samma sak.

En synpunkt som framkom var att de som fungerar som arbetslagsledare för Skogsstyrelsens del också skulle kunna gå en sådan kurs.

Stefan Olander/Fäbodbruket berättade om att Sveriges fäbodbrukare tillsammans med Naturskyddsföreningen erbjuder föreläsningar om biologisk mångfald på utmarksbete. Att öka kunskapen hos allmänheten om fäbodbruk har vid flertalet tidigare tillfällen lyfts som viktigt för fäbodbrukets framtid och föreläsningsturnén är ett led i detta. Intresse har funnits i Dalarnas men inte i Gävleborgs län.

Rovdjuren försvårar för fäbodbruket, men det mest kritiska är bristen på nya brukare. Gruppen diskuterar hur intresset för fäbodbruket ska öka och hur man ska få nya brukare. Utifrån gruppens erfarenhet anses praktikanter vara viktigt. Av den anledningen kan förhoppningsvis de projekt och samarbeten som pågått/pågår kring sådan typ av verksamhet fortgå. Till exempel har fäbodbruket i samarbete med SNF sökt volontärer, enskilda brukare har haft praktikanter på sina fäbodar, sommarläger anordnas för barn, Söderhamns kommun har bedrivit integrationsprojekt på fäbod och Fältbiologerna har ordnat praktik på fäbodar.

Sveriges fäbodbrukare har skickat en rad aktuella frågeställningar till det Naturvårdsverket och nationella rovdjursrådet. Frågeställningarna har också för kännedom och diskussion skickats till seminariet.

Fortsättning på nästa blad!

Aktuella frågeställningar från fäbodbruket:

- När ska konsekvensanalys av hur det samlade rovdjurstrycket belastar fäbodbruket göras?
- Hur kommer kompensation och ersättningar för skador och olägenheter av rovdjur se ut i framtiden?
- Efterlyser mer initiativ från Naturvårdsverk och Länsstyrelsen då det gäller utveckling av förebyggande åtgärder.
- Hur avser naturvårdsverket utveckla fungerande metoder för skydds jakt på barmark även för fäbodbrukets behov?
- Hur avser Naturvårdsverket stödja fäbodbrukarna vad gäller organisering samt finansiering av genomförande vid behov av skydds jakt?
- Om §28;
Gäller denna även frigående djur?
Hur ska formuleringen "Åtgärder enligt 28 § får även vidtas av annan som handlar på uppdrag av ägaren eller vårdaren för att skydda..." tolkas? Vad erfordras av djurets ägare eller vårdare för att anses ha lämnat sådant uppdrag?
Önskar också ett klarläggande vad gäller "...när uppdrag saknas men den som vidtar åtgärden har skälig anledning att anta att ett sådant skulle ha lämnats om det funnits möjlighet till det."

Sara Sundin/Länsstyrelsen Gävleborg redogjorde för länsstyrelsen fortsatta arbete med stöd till tamdjursägare. Røjning av stängsel erbjuds i samarbete med Arbetsförmedlingen och Skogsstyrelsen fortsatt i länet, men till en kostnad 500 kr. Erbjudandet har gått ut till de som fått beviljat bidrar för uppsättning av rovdjursavvisande stängsel. Frågan lyfts om det ska marknadsföras även på andra vis då det troligen finns en del brukare som själva bekostat rovdjuravvisande stängsel utan bidrag. I övrigt meddelar Sara att akutgruppens arbete fortlöper även om det inte varit så mycket som behövts den senaste tiden. Det har det varit mer aktuellt med rådgivning via telefon och skrämselförsök av rovdjur.

Deltagare upplever att det finns olika förutsättningar för stöd till tamdjursägare från landets länsstyrelser och efterlyser t.ex. røjning och utvecklad akutgruppsverksamhet även i Dalarnas län. En önskan i gruppen finns att länsstyrelsen Gävleborg ta upp detta på möten med länsstyrelserna i mellersta rovdjursförvaltningsområdet. Länsstyrelsen menar att det är svårt att en länsstyrelse ber en annan att prioritera lika. Det kan nämligen finnas andra förutsättningar i andra län som gör att de använder pengarna på annat sätt. Det borde däremot kunna finnas tydligare riktlinjer från Naturvårdsverket kring hur pengarna ska användas då det idag är väldigt löst formulerat.

Sara berättar också om en enkätstudie som gjorts i Ockelbo kommun förra vintern i anknytning till den licensjakt på de närgångna vargar som skett där. Enkätstudien undersökte kommuninvånarnas upplevelse av rovdjur och också om licensjakten på varg har haft någon effekt på upplevelsen. Resultaten visar bland annat att många värdesätter att se vilda djur men björn, varg och vildsvin ses som mer negativt att ha i sitt närområde. Majoriteten ansåg att licensjakt på varg var en acceptabel förvaltningsmetod.

66 % ansåg att deras liv påverkas av rovdjuren. För vissa innebar rovdjuren att de begränsades i sin frihet och många gav uttryck för rädsla och oro för rovdjur, men det framkom samtidigt att man trots oro i viss utsträckning också tyckte att rovdjuren har en plats i naturen. Andra upplevde att rovdjuren inte orsakade några problem och att rädslan var överdriven. Licensjakten ledde till minskad oro för vissa, medan det ledde till mer oro för andra – särskilt då det ansågs ha fällt för få individer.

Inom gruppen diskuterades svårigheterna med enkätstudier och formulering av frågor. Länsstyrelsen ska göra en till undersökning i området kring Blyberget. Den undersökningen ska vara jämförbar med den som gjorts i Ockelbo men eventuellt kommer en del frågeställningar att utvecklas. Gruppen funderade också kring var "gränsen generellt sett kan tänkas gå". Vid vilket antal rovdjur upplevs ingen/minskad oro?

För mer resultat av enkätstudien hänvisas till länsstyrelsens rapport.

Jens Jung/SLU berättade om hur sina studier på hur rovdjur påverkar tamdjur i Kenya och Brasilien fortskrider. Han har fått mycket data från viltkameror som nu ska analyseras. I Sverige har studierna om hur tamdjur påverkas av rovdjursangrepp/rovdjursnävaro pågått men det har varit svårt att via länsstyrelserna att få tag på kontaktuppgifter till personer som drabbats av rovdjursangrepp. Det framkommer att Fåravelsförbundet troligen kan vara behjälplig i med detta genom att kontakta sina medlemmar och be dem hör av sig till Jens om de vill delta i studien.

Annica Forsberg/konsult viltförvaltning redogjorde för sin utvärdering av rovdjursavvisande stängsel som hon gjort i Värmlands län på uppdrag av länsstyrelsen. Slumpvis utvalda stängsel besiktigades och enkäter skickades ut till tamdjursägare med och utan rovdjursavvisande stängsel. Syftet med utvärderingen var att ta reda på stängslens status och att ta vara på erfarenheter och synpunkter. Resultaten kan användas för att utvärdera om bidrag används på bästa sätt (skydda flest djur för pengarna), användas inför framtida stängselbyggen och för att ta reda på vad Länsstyrelsen kan göra bättre. Under 15 år (2001-2015) har 13,5 miljoner kronor getts i bidrag för rovdjursavvisande stängsel.

100 slumpvis utvalda rovdjursavvisande stängsel besiktigades. Av dessa var 11 % i fullgott skick (hade passerat godkänt vid slutbesiktning). Ungefär hälften var i gott skick men behövde mindre åtgärder för att klassas som fullgoda. Resterande krävde en större arbetsinsats eller ett mycket omfattande arbete för att klara en besiktning.

Snittlivslängden på ett stängsel i denna studie är cirka 6-7 år. Besättningsstorlek, antal sidor som vetter mot skog och erfarenheten av rovdjursangrepp hade ingen inverkan på livslängden. Dock kan man se att stängsel som var uppsatt på gammal åkermark är mer välskötta och byggda på ett mer robust sätt än stängsel på naturbetesmark. Det var således hur stängslen var byggda från början som verkade vara mest avgörande för kvaliteten och livslängd. Detta trots att samtliga en gång klassats som godkända vid slutbesiktning. För att öka kvaliteten på stängslen behövs fortsatt/ökat underhåll, tydligare kommunikation om hur stängsel ska byggas och stärkt samsyn i slutbesiktningarna.

Enkätundersökningen visade att många av de som inte hade rovdjursavvisande stängsel hade lågt intresse för att söka bidrag för sådant stängsel. Det kan tyckas uppenbart, men det skulle kunna ha varit att de egentligen ville ha stängsel men av någon anledning inte satt upp det. Det bristande intresset att söka bidrag för rovdjursavvisande stängsel var i liten utsträckning (4%) knutet till bristande förtroende för länsstyrelsen men i övriga fall var en vanlig orsak att det ansågs trots bidraget vara för dyrt.

Resultatet visar också att de som har rovdjursavvisande stängsel har relativt stor tillit till stängslens effekt och att de i hög grad skulle rekommendera andra att sätta upp sådana. De upplever att det har varit värt insatsen att skaffa och ha rovdjursavvisande stängsel. Trots den stora tilliten stängslen känner tamdjursägare med rovdjursavvisande stängsel lika stor oro som de utan rovdjursavvisande stängsel.

Deltagare kommenterade detta med att oron finns kvar, men den kanske är mer riktad mot om stängslet är fullgott skick eller inte. Någon menade också att det var skönt att ha stängslet så att man visste att man "gjort så gott man kunde", och att man också då kunde slippa en del människors kommentarer om att man inte skyddar sina djur tillräckligt bra. Ytterligare en fundering som uppkommer är om det låga intresset kan bero på att tamdjursägare är en åldrande grupp och att insatsen inte anses rimlig därför. Eventuellt är marken också arrendemark och det kan då vara svårt att sätta upp sådana mer permanenta staket.

I efterhand framkom också en tanke kring nyttjandegraden av rovdjursavvisande stängsel. En av deltagarna menar att utnyttjandegraden på ett rovdjursavvisande stängsel ofta är låg, men att hela investeringen fortfarande kräver nästan full skötsel. I ett konkret exempel där brukaren växelodlar så skulle utnyttjandegraden av stängslet ligga på 20-40% om all mark som betas skulle stängslas (totalt 15-20 km stängsel). Om man ska ta lån för en sådan investering kommer banken troligen kolla på nyttjandegraden och det är då tveksamt om lån beviljas.